

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Dan. Stalii Regulae Philosophicae explicatae & Orationes aliquot

Stahl, Daniel

Jenae, 1662

Regula III. Totum est majus partibus

urn:nbn:de:bsz:31-102400

& per consequens *pars naturâ non est prior*
2010.

XIII. R. Concedendô, totum & partem esse simul naturâ, quatenus considerantur relativè. & hoc probat argumentum. Quatenus verò secundùm entitatem suam absolutiorem considerantur, ætenuus negatur minor: absolutè enim considerata totum & pars, non sunt relata, sicut materia, quæ pars est substantiæ, non est relatum, relatione scilicet prædicamentali.

REGULA III.

Totum est majus partibus.

I. Partes considerantur dupliciter: vel *ut simul sumæ & unitæ, vel ut unaquaque illarum per se & scorsim sumitur.* Priori modo totum iis non majus est, sed æquale: quemadmodum homo vel corpus humanum non est majus capite, thorace, ventre & artubus, si ista omnia simul sumantur. Loquitur ergò Regula de partibus posteriori modò sumtis. *Totum est majus quàm libet parte, sive partibus scorsim sumtis.*

II. Est autem veritas hujus axiomatis nota ex terminis: qui enim intelligit, quid nominibus totius & partis significetur, hoc ipso intelligit, totum esse quavis parte majus. Cum enim totum concipimus, concipimus aliquod excedens; & cum

QQ 2 par-

partem, concepimus id, quod exceditur. Et certè ablata à totò aliqua pars, quæcunque sit, adhuc aliquid ejus relinquit; quod non fieret, nisi parte majus esset.

III. Porrò cùm majus & minus importent formaliter inæqualitatem, (quemadmodum quod alteri inæquale est, quatenus inæquale est, majus ipsò est vel minus) & verò æqualitas & inæqualitas fundentur in quantitate, sicut habet Aristoteles in *prædic. quantitatis*, sciendum, quantitatem juxta Augustinum *VI. de Trinit. cap. VII. & VIII.* esse duplicem, *molis & virtutis*. Illa constituit peculiare prædicamentum, & consistit in extensione. Hæc autem est perfectio cujusque rei, diciturque ab eâ ipse Deus in Scripturis magnus. A quantitate utròque modò dictâ dicitur æquale & inæquale, sive majus & minus. Dicitur enim majus aliquò, quod dimensione aut quantitate molis alterum excedit: ut *major linea, majus corpus*. Dicitur etiam majus, quod est perfectius, sive quod alterum perfectione excedit: quomodo Christus dicit, *Patrem se esse majorem*.

IV. Ut autem vox hæc *Quantitas* propriè & ratione originis suæ significat quantitatem molis, traducta postmodum ad perfectionem cujusque rei: Sic & de totò quan-

titate

titate
molis
patur
toti e

V. H
libet p
major

semip
ratio
cujus

quimu
& prop
molis.

majus
cùm t
specu
tium, i

quant
quant
nis, v

extens
quant
mater

molis.
pore s
totius
respec
etiam
quant

titativò sive integrali, quod quantitatem molis importat, Regula nostra primò usurpatur; accommodari tamen etiam potest toti essentiali.

V. Est igitur totum integrale majus quâlibet parte, quantitate molis: ut homo est major manu, capite, pede; palmus major semipalmò; denarius major senariò. Et ratio est clara, quia totum integrale est id, cujus quantitas à partium quantitate (loquimur de quantitate molis) constituitur, & propterea hòc ipsò est majus quantitate molis. Totum essentialè autem non est majus quantitate molis. Et ratio est, quia cum totum essentialè physicum dicatur respectu materiæ & formæ, tanquàm partium, in hujusmodi autem totò nulla detur quantitas molis, nisi materiæ, & formæ vel quanta & extensa non sit, ut anima hominis, vel quanta & extensa sit quantitate & extensione materiæ, & sic ipsi nullam addat quantitatem, non potest totum essentialè materiâ aut formâ majus esse quantitate molis. Ita e. c. taurus non est major corpore suò, aut animâ suâ. Ratio autem totius essentialis logici, quale est species respectu generis & differentiæ, cum in iis etiam rebus reperiatur, quæ non sunt quanta quantitate molis, ut in substantiis

QQ 3   sepa-

separatis, & præterea partes importet solâ ratione distinctas, nec in eò inæqualitas aliqua, quæ quantitatem molis concernat, attendi potest. Est tamen totum essentialè majus quâlibet parte essentiali, quantum ad quantitatem virtutis. Est enim totum essentialè physicum perfectius tam formâ, quàm materiâ: ut homo tam animâ, quàm corpore, quemadmodum ex *Conclusione V. Reg. præced.* constat. Species quoque, quæ totum essentialè logicum appellatur, est perfectior & genere & differentiâ: ut *Disp. seq.* ostendemus.

VI. In totò universalì, ut in genere respectu specierum, etiam non attendi quantitatem molis, patet jam ex *S. præced.* Quantum ad quantitatem virtutis sive perfectionis, partes totius universalis, quæ subjectivæ dicuntur, potius sunt majores, id est, perfectiores totò, sicut jam diximus de specie, quæ est pars subjectivæ generis tanquam totius universalis.

VII. Videtur tamen & in totò universalì quodam modo attendi posse quantitatem quod ut illustreretur, sciendum, sicut quantitas molis sive propriè dicta importat extensionem, quâ substantia, cui inest, tanquam subjectum extenditur: Ita per analogiam quandam, seu ratione analogicâ

cujus-

cujus
cem qu
dari: qu
titatem
versaler
notum
gia in h
tatem n
partiu
signific
prouc r
ea, qua
dit vel r
falis di
tate sec
râ put
modo
nempè
nis, seu
quitur,
dicabili
ad præ
quàm p
animal
ra se ex
mine fo
fit, de q
IIX.
mus. nò

cujusdam extensionis, posse & ad alia ve-
 cem quantitatis quodammodo accommo-
 dari: quemadmodum propositionibus quan-
 titatem tribui, ejusque ratione aliam uni-
 versalem, aliam particularem dici, pueris
 notum est. Consistere autem illa analo-
 gia in hoc videtur, quod sicut per quanti-
 tatem molis substantia extenditur ratione
 partium: ita in propositione prædicatum
 significatur extendi ratione subjecti; &
 prout ratione prædicationis vel ad omnia
 ea, quæ sub subjecto continentur, se exten-
 dit vel non extendit: ita propositio univer-
 salis dicitur vel particularis. A quanti-
 tate secundum ejusmodi analogiam sum-
 rã puto & totum universale posse quodam-
 modo majus dici partibus subjectivis,
 nempe quoad amplitudinem prædicationis,
 seu, ut Durandus *I. dist. XIX. q. IV.* lo-
 quitur, *secundum ambitum continentie præ-*
dicabilis, h. e. propterea, quod, quantum
 ad prædicationem, ad plura se extendit,
 quam partes subjectivæ: quemadmodum
 animal quantum ad prædicationem ad plu-
 ra se extendit, quam homo, cum nõ de ho-
 mine solum, sed & de brutis prædicari pos-
 sit, de quibus homo prædicari non potest.

IIIX. Verum antequam ad alia transeam-
 mus, nõ prætereunda videtur objectio, quæ

QQ 4 sumi-

sumitur ex v. XIII. Cap. VI. Job. ubi legitur, quod ex quinque panibus, quibus unâ cum duobus piscibus Christus fermè 5000. viros cibavit, superfuerint duodecim cophinâ fragmentorum. Hinc tale potest fieri argumentum:

Quinque panes fuerunt minus, quam eorum fragmenta, quæ duodecim cophinâ implebant.

Quinque panes fuerunt totum. respectu illorum fragmentorum, fuerunt enim hæc fragmenta partes residuæ quinque panum.

Ergò quoddam totum est minus partibus.

IX. Nonnulli ex hõc argumentõ voluerunt probare; Theologiam pugnare cum Philosophiâ, quemadmodum videre est apud Græverum in *Tract. de simpl. & una verit. circa finem*. Philosophia enim docet, totum esse majus partibus. At ex citatâ historiâ colligebant illi, totum aliquando fuisse minus partibus,

X. Sed argumentum istud non est tam robustum, ut aliquam inter Theologiam & Philosophiam pugnam excitare possit. Pro solutione reperendum ex *Reg. preced.* partes non cum alienõ, sed cum inõ totõ, cujus reverâ & formaliter partes sunt, comparari debere. Possunt igitur quinque illi panes

nes d
erant
divina
man f
aucti.
tur mi
tum re
ut se
fitione
mirac
tem p
que e
vinâ,
ta, lic
nem f

Tot

I. T
dam
dam
nem.
totiu
dem
curra
munc
fenti
ment
les pl

nes dupliciter considerari: 1. in se, quales erant per naturam ante benedictionem divinam; 2. ut post benedictionem divinam supra naturam & miraculosè erant aucti. Si priori modò sumantur, negatur minor: quinque enim panes erant totum respectu illorum fragmentorum, non ut se naturaliter habebant ante benedictionem, sed ut jam per benedictionem miraculosè fuerunt aucti. Si sumantur autem posteriori modò, negatur major: quinque enim panes jam aucti benedictione divinâ, non erant minus quàm illa fragmenta, licet minus fuerint, ut ante benedictionem sese habebant.

REGULA IV.

Totum & partes sunt in eodem prædicamentò.

I. Totum est in duplici differentia: quoddam est *ens per se*, ut homo, lapis &c. quoddam est *ens per accidens* aut per aggregationem. Loquitur Regula de priori genere totius. Illud nimirum & partes ejus ejusdem sunt prædicamenti; quanquam occurrat diversitas in modò. Nam juxta communem sententiam, totum integrale & essentialiale sunt per se & directè in prædicamentò, partes autem integrales & essentialiales physicæ, reductivè tantum. **Quantum**

QQ 5

ad